

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۲ / شماره ۱۸ / ۱۴۰۰

۱۴۰۰/۲/۲۵

مطالب این شماره

تحلیل بازار گوشت مرغ و نهاده‌های

آن ۲

تهیه و تحلیل: کتابیون شمشادی، رضا حیدری

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند
خوانندگان این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵
کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<http://www.agri-peri.ac.ir>

عنوان خبر: تحلیل بازار گوشت مرغ و نهاده‌های آن

تهیه و تحلیل: کتیون شمشادی، رضا حیدری

کد: PN-4-14000218-(35)

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۰۲/۱۳

خلاصه متن خبر

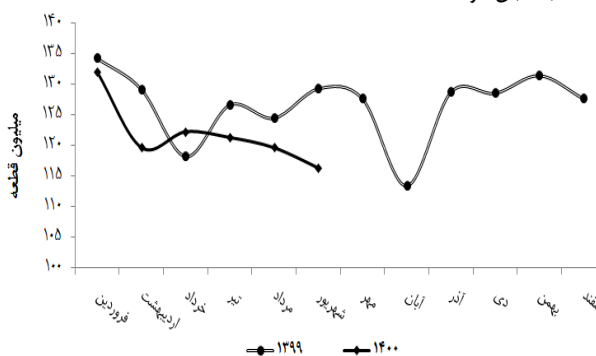
گوشت مرغ اهمیت ویژه‌ای در سبد غذایی خانوارهای شهری و روستایی کشور دارد؛ بطوریکه در سال ۱۳۹۸ بر اساس اطلاعات هزینه- درآمد خانوار مرکز آمار ایران ۷ درصد از هزینه‌های خوراکی خانوار شهری و ۹ درصد از هزینه‌های خوراکی خانوار روستایی به گوشت پرندگان که عمده آن گوشت مرغ است، اختصاص داشته است. در سال ۱۳۹۹، به دلایل مختلف از جمله محدودیت‌های ارزی و عدم توزیع به موقع نهاده‌های دامی، افزایش شدید قیمت نهاده‌های ذرت و کنجاله سویا، انتظارات تورمی و سیاست‌گذاری نامناسب سرکوب قیمت گوشت مرغ برای تولیدکننده بنام حمایت از مصرف‌کننده و ناکارآمدی نظام توزیع و بازار، بازار این محصول با بحران روبرو شد و به دنبال آن قیمت گوشت مرغ در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۸ حدود ۴۴ درصد افزایش یافت. تدوam نگرش نادرست به سیاست‌گذاری در طول زنجیره ارزش از جمله تخصیص ارز ترجیحی به نهاده‌های دامی (ذرت و کنجاله سویا) و ایجاد زمینه رانت برای واردات و بازار سیاه توزیع نهاده‌ها از یک طرف و تعیین قیمت دستوری برای محصول نهایی و سرکوب قیمت تولیدکننده از طرف دیگر، هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی به همراه خواهد داشت.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی

در طول زنجیره ارزش نقصان در هر یک از مراحل زنجیره می‌تواند در میزان توزیع و قیمت نهایی مصرف‌کننده تاثیر گذار باشد. به طور مشخص افزایش قیمت نهاده‌های تولیدی به ویژه ذرت و کنجاله سویا که سهم عمده‌ای از خوراک دان (۶۵ درصد ذرت و ۳۱/۵ درصد کنجاله سویا) را به خود اختصاص می‌دهند و یا عدم توزیع به موقع نهاده‌ها در زمان جوجه‌ریزی، در نهایت منجر به افزایش قیمت گوشت مرغ در بازار شده و دسترسی مصرف‌کننده نهایی به این محصول را با محدودیت‌هایی مواجه می‌سازد.

سال ۱۳۹۹ قیمت ذرت خارجی و قیمت کنجاله سویای خارجی نسبت به سال ۱۳۹۸ به ترتیب برابر ۸۸ و ۲۳۰ درصد افزایش یافته است. نقصان در بازار نهاده و عدم توزیع به موقع نهاده‌ها بواسطه تخصیص ناکارآمد ارز ترجیحی و عدم تامین بموق نهاده‌ها بواسطه عدم تخصیص ارز در زمان مورد نیاز، از دلایل عمده افزایش شدید قیمت نهاده‌های ذرت و کنجاله سویا بود. در سال ۱۳۹۹، میزان واردات ذرت نسبت به سال ۱۳۹۸ به میزان ۱۰ درصد افزایش و میزان کنجاله سویا در دوره مذکور، به میزان ۹ درصد کاهش یافت. در سال ۱۳۹۹، واردات ۱۳ میلیون تن نهاده‌های ذرت و کنجاله سویا و معادل آن ارزی معادل ۴/۷ میلیارد دلار داشته است.

پیرو افزایش قیمت نهاده‌ها، قیمت گوشت مرغ در سال ۱۳۹۹ رکورد تاریخی زد و گوشت مرغ آماده طبخ خرده فروشی به میزان ۴۴ درصد نسبت به سال ۱۳۹۸ افزایش یافت. افزایش قیمت گوشت مرغ در بازار، نشانه شکست سیاست قیمت‌گذاری دستوری و سرکوب قیمت تولیدکننده در بازار است. افزایش هزینه‌های تولید و زیان تولیدکنندگان، منجر به کاهش تولید مرغ خواهد شد. بر اساس پیش‌بینی انجمن صنفی تولیدکنندگان جوجه یکروزه، میزان جوجه‌ریزی در شش ماه نخست سال جاری دارای روندی نزولی بوده و نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۹ نیز تنزل خواهد یافت (نمودار ۱) که این امر تبعات اقتصادی و اجتماعی به دنبال خواهد داشت.

نمودار ۱. روند جوجه‌ریزی ماهانه در سال ۱۳۹۹ و پیش‌بینی

سال ۱۴۰۰

ماخذ: انجمن صنفی تولیدکنندگان جوجه یکروزه

از طرف دیگر، قیمت جوجه یکروزه گوشتی از اواسط اسفندماه سال ۱۳۹۹ روندی صعودی داشته و قیمت آن از ۳۵۰۰ تومان به ۵۷۰۰

به طور مشخص در سال ۱۳۹۹، قیمت نهاده‌های ذرت و کنجاله سویا علی‌رغم تعیین قیمت مصوب برای آنان، دچار نوسانات شدید شد و طی

ماخذ: محاسبات

نکته دیگر در خصوص نهاده‌های وارداتی صنعت طیور، واردات قریب به ۸۰ درصد از واردات ذرت و کنجاله سویا، از کشورهای واسطه می‌باشد. واردات از کشورهای واسطه اگر چه در شرایط بحرانی مانند وضع تحریم‌ها می‌تواند راهگشا باشد، اما علاوه بر تحمیل هزینه گزاف به کشور می‌تواند شکننده نیز باشد. واردات مستقیم از کشورهای عمده تولیدکننده یا صادرکننده محصولات علاوه بر اینکه امنیت تامین مواد غذایی را در بلندمدت فراهم می‌کند؛ می‌تواند در کاهش هزینه‌های واردات نیز موثر واقع شود. البته در تعیین مبادی عمده وارداتی، لازم است مواردی مانند اولویت قرار دادن کشورهای منطقه با توجه به پتانسیل‌های تولید و صادراتی آنان، امکان کشت فراسرزمینی و روابط سیاسی نیز مد نظر قرار بگیرد.

در خصوص واردات ذرت دامی که ۸۰ درصد واردات آن از کشورهای واسطه صورت می‌گیرد، می‌توان با تمرکز بر واردات از کشور روسیه به‌عنوان یکی از تولیدکنندگان عمده این نهاده در جهان و استفاده از ظرفیت موافقت‌نامه اوراسیا هزینه تحمیلی برای واردات ذرت (به عنوان مثال هزینه خنثی کردن تحریم‌ها) را تا حد زیادی کاهش داد. همچنین می‌توان با تغییر مبادی وارداتی به کشورهایی مانند اکراین که جزو تولیدکنندگان و صادرکنندگان عمده و همچنین کشورهایی مانند هند و چین که جزو تولیدکنندگان عمده ذرت می‌باشد و یا افزایش واردات از برزیل که در حال حاضر ۷ درصد از سهم تقاضای داخلی ذرت را به خود اختصاص داده است، وابستگی به کشورهای واسطه را کاهش داد. درخصوص واردات کنجاله سویا نیز بیش از ۹۰ درصد از تقاضای وارداتی این نهاده از طریق کشورهای واسطه تامین می‌شود. در مورد این نهاده نیز می‌توان با افزایش واردات از هند به‌عنوان یکی از عمده‌ترین تولیدکنندگان و صادرکنندگان و همچنین افزایش واردات از کشورهای آرژانتین و برزیل (که در حال حاضر ۱/۸ از سهم بازار وارداتی کنجاله سویا را به خود اختصاص داده است) به‌عنوان بزرگترین تولیدکننده و صادرکننده کنجاله سویا در جهان وابستگی به کشورهای اروپایی را کاهش داد. همچنین می‌توان با استفاده از ظرفیت موافقت‌نامه اوراسیا، کشور روسیه را نیز که جزو تولیدکنندگان و صادرکنندگان این

تومان در ۱۱ اردیبهشت سال ۱۴۰۰ افزایش یافته است. بنابراین، در کنار نگرانی بابت توزیع و قیمت نهاده‌های ذرت و کنجاله سویا، افزایش قیمت جوجه یکروزه گوشتی نیز، چالش دیگری است که افزایش هزینه‌های تولید مرغداران و در نهایت افزایش قیمت گوشت مرغ را به دنبال خواهد داشت.

با توجه به پیش‌بینی انجمن صنفی تولیدکنندگان جوجه یکروزه، مقدار نیاز به نهاده‌های ذرت و کنجاله سویا در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰ برآورد گردیده که اطلاعات آن در جدول ۱ آورده شده است. چنانچه ضریب تبدیل خوراک دان به مرغ زنده ۲ در نظر گرفته شود، میزان نیاز به نهاده ذرت برابر ۲۰۳۷ هزار تن و نهاده کنجاله سویا ۹۸۷ هزار تن خواهد بود. اما در صورت در نظر گرفتن ضریب تبدیل ۱/۷، میزان نیاز به ذرت به ۱۷۳۱ هزار تن و کنجاله سویا به ۸۳۹ هزار تن کاهش خواهد یافت. بنابراین، همانطور که ملاحظه می‌شود، با اصلاح ضریب تبدیل میزان نیاز به نهاده‌های دامی کاهش یافته و می‌توان در خروج ارز از کشور صرفه‌جویی کرد و اهمیت اصلاح ضریب تبدیل بیش از پیش مشخص می‌شود. نکته حائز اهمیت دیگر، به دلیل محدودیت‌های تجاری و افزایش تقاضای بین‌المللی محصولات کشاورزی از جمله نهاده‌های دامی، تداوم روند صعودی قیمت آنان در ماه‌های آتی پیش‌بینی شده است که با توجه به وابستگی کشور به واردات، تامین آن نیاز به تامل و برنامه‌ریزی آینده‌نگر دارد.

جدول ۱. برآورد مقادیر نیاز نهاده‌های ذرت و کنجاله سویا با در نظر

گرفتن ضرایب تبدیل مختلف

ماه	ضریب تبدیل ۲		ضریب تبدیل ۱/۷	
	ذرت	کنجاله سویا	ذرت	کنجاله سویا
فروردین	۳۶۷،۹	۱۷۸،۳	۳۱۲،۷	۱۵۱،۵
اردیبهشت	۳۳۳،۳	۱۶۱،۵	۲۸۳،۳	۱۳۷،۳
خرداد	۳۴۰،۶	۱۶۵	۲۸۹،۵	۱۴۰،۳
تیر	۳۳۷،۹	۱۶۳،۷	۲۸۷،۲	۱۳۹،۲
مرداد	۳۳۳،۲	۱۶۱،۵	۲۸۳،۳	۱۳۷،۳
شهریور	۳۲۴	۱۵۷	۲۷۵،۴	۱۳۳،۵
مجموع	۲۰۳۶،۹	۹۸۷،۱	۱۷۳۱،۴	۸۳۹

محصول نیز می‌باشد، به‌عنوان یکی از مبادی وارداتی کنجاله سویا در نظر گرفت.

❖ سیاست‌های پیشنهادی برای بازار گوشت مرغ

بر اساس مطالب بیان شده نکات زیر برای کاهش نوسانات بازار مرغ پیشنهاد می‌شود:

- اصلاح نگاه سیاست‌گذاری در طول زنجیره ارزش گوشت مرغ
- اصلاح ضریب تبدیل خوراک دان به گوشت مرغ
- ترویج مرغ‌سایز و شناساندن اهمیت آن در کاهش مصرف نهاده‌های ذرت و کنجاله سویا
- استفاده از ظرفیت‌های داخلی کارخانجات خوراک دام و طیور و توسعه آن (با توجه به آنکه در حال حاضر ظرفیت اسمی کارخانجات خوراک طیور در کشور برابر ۵۸۷۰ هزار تن می‌باشد).
- نظارت بر نحوه توزیع و حذف واسطه‌های غیر ضرور
- تغییر مبادی وارداتی با الویت‌گذاری کشورهای منطقه و استفاده از پتانسیل‌های موجود از جمله موافقت نامه اوراسیا

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵
تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir
<http://www.agri-peri.ac.ir>